

Zásady institucionálního financování VaV

Jiří Rákosník
garant klíčové aktivity č. 3
Ipn Metodika

KRE 2012, Národní technická knihovna, 4. října 2012

1. Institucionální podpora

- ❑ Dva způsoby podpory VaV: institucionální a účelová
- ❑ Institucionální: financování institucí
 - zajištění fungování instituce jako takové
 - stabilita v delším časový horizont umožňujícím realizovat koncepci materiálního a personálního rozvoje
 - budování a provoz infrastruktury
 - dlouhodobé cíle širšího rozsahu
- ❑ Účelová: podpora týmů
 - řešení konkrétních úkolů v krátkodobém nebo střednědobém horizontu
 - členové týmu mohou být z různých institucí nebo i fyzické osoby
 - zpravidla spoléhá na existující infrastrukturu, kterou případně doplňuje
- ❑ Předmětem projektu Metodika v klíčové aktivitě č. 3 Systém financování je **institucionální financování VaV**.
- ❑ Strategický cíl projektu: navrhnout **motivující** systém financování VaV kladoucí důraz na **excelenci a střednědobé plánování**

2. Obecné podmínky veřejné podpory

- ❑ Rámec společenství pro státní podporu výzkumu, vývoje a inovací (dokument Evropské komise 2006/C 323/01)
- ❑ 100% podpora smí být poskytnuta jen tzv. výzkumným organizacím (VO, *research organization*), tj. subjektům (zřízeným podle veřejného nebo soukromého práva) splňujícím 3 podmínky:
 - hlavním účelem je provádět základní výzkum, průmyslový (do české verze nesprávně přeloženo a do legislativy zavedeno jako *aplikovaný*) výzkum nebo experimentální vývoj a šířit jejich výsledky prostřednictvím výuky, publikování nebo technologického transferu
 - veškerý zisk je reinvestován do VaV, šíření výsledků nebo výuky
 - podniky, které mohou uplatňovat na subjekt vliv (podílníci, členové apod.), nemají přednostní přístup k jeho výzkumným kapacitám ani k výsledkům jeho výzkumu
- ❑ Důležité: **podmínka nutná**, nikoli postačující, nevytváří nárok VO na podporu!

3. Současná situace v ČR

- ❑ Nutná podmínka Rámce interpretována jako postačující
⇒ enormní počet subjektů, kterým je přidělována institucionální podpora v řádovém rozsahu od jednotek po stovky milionů Kč
- ❑ Rozdělování institucionální podpory
 - rezignace RVVI (vlády) na jakoukoli koncepci a strategii
 - mechanický způsob založený na počítání bodů za výstupy VaV registrované v RIV, bez zřetele k jejich kvalitě, významu a relevance a k poslání instituce
- ❑ Důsledky:
 - nesystémovost institucionálního financování
 - krátkodobé myšlení
 - meziresortní spory, zákulisní boje a ad hoc zásahy
 - velká institucionální nestabilita
 - nedostatečná efektivita institucí a vložených prostředků
 - nejasné směřování českého systému VaV
 - odliv mozků
 - atd.

4. Zjištění a doporučení Mezinárodního auditu VaV (1/4)

- ❑ Mechanické přidělování institucionální podpory na základě Metodiky hodnocení („kafemlejek“) vyvolává **významné hrozby** a pravděpodobně způsobí **diskontinuity v českém systému VaV**.
- ❑ Dílčí vylepšování nenapraví její zásadní vady:
 - nerozlišuje mezi typy výzkumných institucí a jejich různým posláním
 - nerozlišuje mezi různými vědními obory
 - nehledí dopředu
 - nedává prostor pro zlepšování VO a budování kapacit
- ❑ Naléhavé doporučení: **ukončit používání Metodiky hodnocení**.
- ❑ Přidělovat institucionální prostředky kombinací **rozpočtu podle předpisu a výkonnostních kontraktů**

4. Zjištění a doporučení Mezinárodního auditu VaV (2/4)

- ❑ Rozpočet podle předpisu (*formula-funding*)
 - sada indikátorů určujících výši institucionální podpory pro danou VO
 - pečlivý výběr indikátorů na základě diskuse (existuje jich velké množství)
 - různé indikátory pro VO rozdílných typů, poslání a rolí
 - indikátory musejí vyhovovat standardům jako *SMART* nebo *Cream test*

Specific	Clear
Measurable	Relevant
Achievable	Economic
Relevant	Adequate
Time-bound	Monitorable
- ❑ Základ: **oborové metodiky** hodnocení a **informované peer review** vypovídající o výsledcích dosažených VO v minulosti
- ❑ **Není to kafemlejek!**

4. Zjištění a doporučení Mezinárodního auditu VaV (3/4)

- ❑ Výkonnostní kontrakt (*performance-based contract*) je smlouva mezi poskytovatelem a příjemcem určující cíle
 - dosažitelné, realistické a ambiciózní – posuzováno podle minulých výkonů a podle prostředků v instituci (finance, hierarchie, důvěra, informace, vedení/orientace)
 - pravidelně monitorované
 - jejich nesplnění má následky
- ❑ Posouzení směru vývoje VO do budoucnosti a připravenost dostat závazkům
- ❑ Jistá podoba s výzkumnými záměry, jak byly aplikovány v Akademii věd ČR

- ❑ Důležité: zvolit **vhodný poměr obou složek**

4. Zjištění a doporučení Mezinárodního auditu VaV (4/4)

Transition period 1 (Year 1-2)	Transition period 2 (Years 3-5)	New system: Funding cycle 1 (Years 6-9)
Funding mechanisms: how institutional funding is allocated		
'historical' allocation of funding (100%)	'historical' allocation of funding (pilot organisations: historical allocation <i>with</i> performance contract)	Funding based on performance contract
	Formula-based funding	Formula-based funding
Activities to set up new funding system		
Preparatory activities for funding formula	Monitoring of funding formula implementation Preparatory activities for performance contracts Monitoring of pilot cases	Monitoring of funding formula implementation and performance contract implementation

Source: Technopolis

5. Jak na to (1/4)

- Dobře vymežit pojem „institucionální financování“
 - účel a cíle institucionálního financování
 - analýza aspektů institucionálního financování VO ve vybraných zemích
 - zkušenosti, organizace
 - strategické rozhodování
 - způsoby poskytování
 - zodpovědnost příjemce vůči poskytovateli
 - zodpovědnost poskytovatele vůči příjemci
 - zodpovědnost poskytovatele vůči státu
 - kontrola, sankce
 - výhody, nevýhody, rizika, dobré postupy
 - analýza struktury poskytovatelů a příjemců institucionální podpory ve vybraných zemích ve srovnání s ČR
 - návrh vhodných způsobů regulace užívání prostředků institucionální podpory

5. Jak na to (2/4)

- Provést analýzu institucionální základny VaV v ČR a její srovnání s dobrou praxí zemí EU
 - struktura, pravomoci a odpovědnosti na úrovních vláda–poskytovatel–příjemce
 - přehled poskytovatelů a příjemců
 - velikost/přiměřenost institucionální podpory
 - vhodnost různých forem subjektů pro realizaci VaV na základě institucionální podpory
 - zdroje institucionální podpory VaV
 - další přímé i nepřímé institucionální zdroje užívané k realizaci VaV (vzdělávací činnost, rozvojové projekty, kapitálové dotace, ...) s ohledem na typy VO a rozdíly v jejich poslání (např. důraz na výzkum, na výuku nebo na aplikace)
 - koncepční a finanční nezávislost poskytovatelů, kontrola jejich činnosti a efektivnosti jimi poskytované institucionální podpory

5. Jak na to (3/4)

- Navrhnout modely pro rozpočet podle předpisu (FF) a výkonnostní kontrakt (PBC)
 - principy a mechanismy stanovení a dojednávání alokace institucionálních prostředků mezi poskytovatele
 - horizontální koordinace mezi poskytovateli pro zajištění potřebné úrovně podpory jednotlivých oborů a efektivního využívání sdílených infrastruktur v návaznosti na Národní politiku VaV
 - principy střednědobého financování a provádění meziročních úprav umožňující vznik a zánik VO a přiměřenou míry jejich stability, reflexi priorit VaV atd.
 - mechanismus rozdělování institucionálních prostředků mezi VO v působnosti daného poskytovatele
 - poměr FF a PBC
 - eliminace „křížového“ financování dalšími institucionální zdroji příjemců VaV

5. Jak na to (4/4)

- ❑ Modelové ověření dopadů nového systému institucionálního financování
 - vývojové modely dopadů navrženého systému institucionálního financování v několikaletém cyklu, s přihlédnutím k typu, velikosti a oborovému zaměření VO
 - kriteria pro minimální efektivní financování, maximální efektivně absorbovatelné částky a způsoby jejich uplatnění
 - zajištění finanční podpory existujících a nově vznikajících větších infrastruktur VaV
 - citlivostní analýza navržených finančních modelů
 - přechodná fáze náběhu nového systému financování a utlumení starého
 - hodnocení změn chování VO v přechodném období a zavádění případných korekcí

- ❑ Dodavatel: **nejlépe zahraniční autorita podobně jako v úspěšném projektu Audit**

6. Stav projektu a vyhlídky dalšího postupu

- ❑ Připravena 2 výběrová řízení
 - Systém hodnocení a financování
 - Informační podpora
- ❑ Odborní garanti klíčových aktivit rekrutovali desítky odborníků, kteří jsou připraveni spolupracovat jako experti, posuzovatelé, oponenti a externí spolupracovníci.
- ❑ Navazují se kontakty se zahraničními institucemi zajišťujícími hodnocení a financování.
- ❑ Dlouho čekáme na vyhlášení výběrových řízení a uzavření smluv se zmíněnými odborníky. Podle některých informací to má ministerstvo provést v příštích dnech.
- ❑ **Další oddalování znemožní včasnou realizaci projektu.**